

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತು ನಿವೇದಿತಾ

ಡಾ. ಕೆ.ಎಲ್.ಪ್ರಸನ್ನಾಕ್ಷಿ

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಸಂಪರ್ಕ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಟ ಭಾರತೀಯಳೇ ಆದರೂ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಕಂಡ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆಯಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರುವ ಲೇಖಕಿ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಣಿ ಕಾಲೇಜಿನ ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಸಂಗ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ಅವರು ಮೈಸೂರು ಆಶ್ರಮದ ಭಕ್ತರು. ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಅವರು 'ವಿವೇಕಪ್ರಭ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಯಾಮನ್ಯಸ್ಯ ಕುರ್ವಂತಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಸ್ವಯಮಾತಪೇ |

ಫಲಾನ್ಯಸಿ ಪರಾರ್ಥಾಯ ವೃಕ್ಷಾಃ ಸತ್ಪುರುಷಾ ಇವ ||

'ಸ್ವತಃ ತಾವು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರೂ ಇತರರಿಗೆ ನೆರಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ; ತಮ್ಮ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಇತರರಿಗಾಗಿಯೇ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಮರಗಳು ಸತ್ಪುರುಷರಂತೆ' ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತ.

ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ, ಶರೀರ ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ, ತನ್ನದಲ್ಲದ ತನ್ನವರಲ್ಲದವರ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ಪೂರದಂತೆ ಬೆಳಗಿದ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರಭೆ, ಪ್ರತಿಭೆ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ. ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ವ ತ್ಯಾಗದ ಮತ್ತೊಂದು ನಿದರ್ಶನವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗ ಲಾರದು. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ-ವಾತಾವರಣ, ಆಹಾರ-ವಿಹಾರ-ವ್ಯವಹಾರ, ವೇಷ-ಭೂಷಣ-ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮೊದಲಾದ ಸಮ ಸ್ತವೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಿನ್ನವೇ ಆದಂತಹ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ತನ್ನನ್ನು ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೆಸರು, ಕೀರ್ತಿ, ಅಧಿಕಾರ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಸನ್ಮಾನ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಐಹಿಕ ಕಾಮನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಭಾರತದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ದುಡಿದು ತನ್ನ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಅನಂತ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಭಾಜನಳಾದ ಮಹಾಮಹಿಮಳು ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ.

ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದೊಡಗೂಡಿದ ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನ ವನ್ನು ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರದು. ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಆಕೆಯನ್ನು ಸಾಧನೆಯ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ತರಪೇತು ಮಾಡಿ, ಪರಿಶುದ್ಧಳನ್ನಾಗಿಸಿ, ಭರತಖಂಡದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಆಕೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ದೀಕ್ಷೆಯಿತ್ತು, ಆಕೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯವಿತ್ತು, ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಕೆಚ್ಚು ತಾಳ್ಮೆ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನಿತ್ತು 'ನಿವೇ ದಿತಾ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಆಕೆ ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಅಕ್ಷ ರಶಃ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಲೋಕಾದರ್ಶಳಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಳು.

'ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣಬೇಕು, ಅದರಿಂದ ಶಾಂತಿ ಬರ ಬೇಕು, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನಂಬಿದರೆ ಸಾಲದು. ಅದು ಸ್ವಾನುಭವ ವಾಗಬೇಕು, ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅದ ಕ್ಕಾಗಿ ಜಪ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು, ಎಲ್ಲರ ಎಲ್ಲದರ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಬಾಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು' ಇದು ಆಕೆಯ ಜೀವನದ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ಸ್ವಾರ್ಥರಹಿತ ತ್ಯಾಗಶೀಲೆ ತಪಸ್ವಿನಿಯಾಗಿ ಆಕೆ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಳು, ಭಾರತೀಯ ಜೀವನಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ, 'ಭಾರತ'ವೇ ತಾನಾಗಿ ಹೋದಳು.

ಮತ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯಬಲ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ತ್ಯಾಗ-ಸೇವೆ, ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಜಾತೀಯತೆ, ಪೂಜಾಪದ್ಧತಿ ಮೊದಲಾದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು, ನಾನಾ ವಿಧ ಪರಿಹಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ನವ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿದಳು, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮತನವನ್ನು ಅರಿವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಹೆಮ್ಮೆ ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದಳು. ಆಕೆ ತನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು The Web of Indian Life, Religion and Dharma, Footfalls of Indian History ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆ **ಹಿಂದೂಧರ್ಮ** ಮತ್ತು **ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು** ಕುರಿತು ಹೊಂದಿದ್ದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಬಹುದು:

ಹಿಂದೂಧರ್ಮ

ದೇವರನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮಾನವನ ಜೀವಿತದ ಪರಮಗುರಿ. ಮಾನವನ ಶರೀರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದ ತುಡಿತಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಲೌಕಿಕ ಸುಖ-ಭೋಗಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ತನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಅವನ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯ. ಹಾಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ 'ಮುಕ್ತ ಮಾನವ'ನೇ ನಿಜವಾದ ಮಾನವ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು **ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಒಂದೇ**.

ಜಾತಿ ಗುಣ ಧರ್ಮ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆಯಾಗಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವೂ ನಿತ್ಯವೂ ಅನಂತವೂ ಆದ ಯಾವುದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಚರಾಚರಾದಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಕೊಂಡಿದೆಯೋ, ಅದೇ ದೇವರು. **ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಧರ್ಮ**, ಮಾನವೀಯತೆಯೊಡಗೂಡಿದ ನಡೆ ಇದರ ಸಾಧನ. ಆದುದರಿಂದ ಅದೂ ಧರ್ಮವೇ.

'ಧರ್ಮ'ದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪ

ನಿಗದಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಸದಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು, ಸನ್ನಿಹಿತ ದಯೆ ಅನುಕಂಪೆ ಇವು ಮಾನವೀಯ ಧರ್ಮದ ಅನರ್ಹ ರತ್ನಗಳು. ಇದು ಸಕಲ ಮಾನವರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತರರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣ, ಸಹನೆ, ದಾನ, ಕ್ಷಮೆ ಇವು ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆ ಅಲ್ಲ. ಕೀರ್ತಿ ಅಧಿಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಆತನ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಶ್ರದ್ಧೆ ನಂಬಿಕೆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿವೆ. 'ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ನಾನು ನಡೆದು

ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನನ್ನ ವ್ಯವಹಾರ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾಗಿರಬೇಕು, ಇತರರು ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೊಡಗೂಡಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಾ 'ಧರ್ಮ'ವೇ.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಪರಮ ಔನ್ನತ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜದೊಡನೆ ಹೊಂದಿರುವ ನೈಜ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ತಪಸ್ಸೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಸಾಧು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಶುದ್ಧ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಟುಕನೂ, ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ, ಮನೆಗೇ ತನ್ನ ಜೀವಿತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಿಣಿಯೂ ಜೀವನದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲರು - ಎಂದು ಈ ಧರ್ಮ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕೀಲಿಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಕೇಂದ್ರದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳು

ಶರೀರ ಮಾತು ಮನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮತೆ, ನೇರ ಒಂದೇ ಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಎಲ್ಲ ವಿಧ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕೀಲಿಕ್ಕೆ. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದುದು ಮತ್ತು ಪರಮೋನ್ನತ ನೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯ ಬಲ್ಲ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಧನ. ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಂಡ ಆದರ್ಶ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೃಢತೆ, ಸಹನೆಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೇ 'ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ'. ಸತ್ಯ, ಸರಳತೆ, ಪರಿಶುದ್ಧತೆ, ಋಜುತೆ (ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ) ಧೈರ್ಯ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಇವು 'ಧರ್ಮಕೇಂದ್ರ'ದ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳು. ಇದೇ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಅಂತಃಸತ್ತ್ವ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಮಹತ್ತರ ವಸ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಜ್ವಲಂತಗೊಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ಗುರಿ ಇದ್ದಾಗ ಜೀವಿ ಎಂದೂ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸುತ್ತಾ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವನು. ಅಂಜು ವವನು ಎಂದೂ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಕನಾಗಲಾರ. ಅಂತೆಯೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉತ್ಕಟವಾದ ಅಂತರಂಗಿಕ ಹಂಬಲವುಳ್ಳವನು ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೆ ಎಂದೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುಕ್ತನ ಸ್ವರೂಪ

ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ತುಂಬಾ ಆಶೆ, ಕಾಮಗಳು ತುಂಬಿ ಹೋಗಿವೆ. ಇದರಿಂದ ನಾವು ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕಿದೆ. ಯಾರು ಈ ಕಾಮದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಬಲ್ಲರು. ಆಶೆಯ ವೇಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಅತಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಬಂಧನ. ನಮ್ಮ 'ಚಿತ್ತ'

ಎಂತಹದು? ಎಂದು ಅರಿಯುವುದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜೀವನದ, ಮುಕ್ತಿಯ ಹಾದಿಯ ನಡೆಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಹಂತ. ಚಿತ್ತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಶರೀರಗಳು ಬಯಸುವ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಆಸೆಗಳು - 'ಮುಕ್ತಿಯ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಏನು?' ಎಂದು ಅರಿಯದಂತೆ ತಡೆ ಹಾಕುವುವು. ಶರೀರ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೆರೆಗಟ್ಟಿರುವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ತನ್ನ 'ನಿಜಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ'ವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಜೀವಾತ್ಮನ ('ಜೀವ'ನ) ಪರಮಾನಂದಕರ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದಿಗೂ ಮಸುಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕುಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಮಾನವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಹದಾನಂದದ ಪೂರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ, ಪ್ರಶಾಂತನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹವನ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖಾವಹ ಹಾಗೂ ಹಿತಕರ.

ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ : ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಂತ ಹಂತವಾದ ಅನೇಕ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಅತ್ಯಂತಿಕ ಸತ್ಯದ ಅರಿವಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೊದಲ ಹಂತ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಮಾನವರ ಆದ್ಯ ಹಕ್ಕು. ಅವನು ಭೋಗ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಹೆಸರು ಕೀರ್ತಿಗಳ ದಾಸನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಯಾವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾದನೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಅಣುವಿನಷ್ಟೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆತ ಚಲಿಸಲಾರ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಕನಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ದೀಕ್ಷೆ ಮೊದಲು ಶಿಷ್ಯನಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು. ಕಲಿಯುವ ಬಯಕೆಯುಳ್ಳವನು ಅಂತಹ ಶಾರೀರಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ತನಗೆ ಹಿತವೂ ಸೂಕ್ತವೂ ಆದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವ ಕಾತರತೆ, ಆರ್ತತೆ, ಆಂತರಿಕ ಹಂಬಲ, ಪ್ರಬಲ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು.

ಯೋಗ್ಯ ಗುರುವಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನ ಈ ನಡವಳಿಕೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಆತ ಇದರ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆದು ಶಿಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಗತಿಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅವನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತತ್ಕಾಲೀನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯನಾಗುವವನು - 'ನಾವು ಮಾನವರು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲ, ನಾವು ಕೇವಲ ಶರೀರವಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು. ನಮ್ಮ ಜೀವನವೇ ಉದಾತ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳ ಸಾಕಾರ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾಧಾರಿತ, ಆಹಾರ ನಿಧಿಯಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತಿಕ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೆಲೆಯಿದೆ. ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳನ್ನು ಭವಿಸಿದ ಋಷಿ, ಜ್ಞಾನಿ, ಸಂತರೂ ನಮ್ಮಂತಹ ಹುಲುಮಾನವರೇ, ನಾನು ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' - ಎಂಬ ತೀವ್ರ ಅಭಿಲಾಷೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಗುರುವಾದವನು ಶಿಷ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಜ್ಞಾನ ಗಳಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಬಲ್ಲ, ಶಿಷ್ಯನು ಸಾಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದೆರಗುವ ಆಡಚಣೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಲ್ಲ. ಗುರುವು ಆಯ್ಕೆಯ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಿಣತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯ್ಕೆಯ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗ, ಒಂದು ಯೋಜನೆ, ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ, ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ಯಂತ್ರ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವೇದಾಂತ, ದರ್ಶನ, ಧ್ಯಾನ ಮುಂತಾದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲೂ ನಿಪುಣನಾಗಿ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಬಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಧೈಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸುವ, ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ದೃಢತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಆತನು ವಿಧಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಕಠಿಣ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಗುರುವಿನ ಕಠೋರತೆಯನ್ನು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ, ಶಿಷ್ಯನ ಆಂತರಂಗಿಕ ಹಂಬಲವನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಜ್ವಾಲೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದಷ್ಟೂ ಜ್ಞಾನಲಾಭ ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಅನುಕಂಪೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿಷ್ಯನು ಯಾರಿಂದ ಅತ್ಯಲ್ಪದ ಏನನ್ನೇ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಆದರಿಸಬೇಕು. ಗುರುವಿನ ಉದಾತ್ತ ಮಹೋನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ನಡೆಯೇ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಪಾಠವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಧಾರಣ ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಆದರೂ ಯಾರಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಪಡೆದವೋ ಅವರನ್ನು ಸದಾ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಋಣ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ : ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನೂ ಐದು ಋಣಗಳೊಡನೆ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಅವು ದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃ ಸಹಮಾನವ ಸಹಜೀವಿಗಳ ಋಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಹ ಕಾರದಿಂದಲೇ ಅವನ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕವೂ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪದ್ಧತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಚಾನವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದುದು ಮಾನವನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಋಣ ಪರಿಹಾರಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಂತರಂಗಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಕಳಂಕ ತರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಆಚರಣೆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುತ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನೂ ನಿಷ್ಠಾಪಟ್ಟವನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಋಣಪರಿಹಾರಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನವ ಲಂಬಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೇ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಮಾನವ ಮಾತ್ರನಾದವನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಡತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನೂ ಘನತೆಯನ್ನೂ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ (Caste) ಎಂದರೆ (Honour) ಮನ್ನಣೆ ಎಂದು ಸೋದರಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ತನ್ನ ತನ್ನದೇ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರಾಗತ ದೇವತೆ ಋಷಿ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅವು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಘನತೆ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಜಾತಿ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಮಾಜದ ಭದ್ರತೆಗೆ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಶಾಂತಿ ಸುಖ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿರುವ ಕುಲದೇವತೆ ಒಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಆರಾಧನೆಗೂ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿ ಇರುತ್ತದೆ, ಇದೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಪರಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೂಜಾಪದ್ಧತಿ: ವಿಶ್ವದ ಒಟ್ಟು ಪೂಜಾ ವಿಧಾನದ ಮೂಲ ಬೀಜರೂಪ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿದೆ. ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಪೂಜ್ಯ ದೈವ, ಅರ್ಚಕ, ಪೂಜಕರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಏನನ್ನೂ ಪೂಜಾಂಗವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಲಿಖಿತ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ತಪಸ್ಸು ಸಾಧನೆ ಭಜನೆಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಗವಂತ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುವಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ, ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮತನವನ್ನು ದುರಭಿಮಾನ ಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ, ನಮ್ಮ 'ಅಹಂಕಾರ' ಎಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಭಗವತ್ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ, ಪೂಜಾವಿಧಾನದ ಮಂತ್ರ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳು (ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ) ಇವೆ. ಸಮೂಹದ ಅಂತಃಸತ್ವದ ಪೋಷಣೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿ

ಭಾವಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೇವೆಯೂ ಪೂಜೆಯೇ ಆಗುವುದೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಾಧನವೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ಬುದ್ಧ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು, ವಿವಿಧ ವರ್ಣ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧರ್ಮ: ಒಟ್ಟು ನೈತಿಕ ಬೌದ್ಧಿಕ ವೈಚಾರಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಯಾಂತ್ರಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೃಹ ಸಂಬಂಧವಾದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ, ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ 'ಧರ್ಮ'ದಡಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸುವುದು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಈ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಕೇಂದ್ರವು 'ದೇವರು', ಅದು ನೂರಾರು ರೂಪ ನೂರಾರು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಹೃದ್ಗತ ಭಾವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಾಗುವಿಕೆ ಆಂತರಂಗಿಕ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿವೆ. ಇರುವುದು ಒಂದೇ, 'ಏಕಂ ಸತ್ ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ', 'ಪರಮ ಸತ್ಯ'. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಅದು ತನ್ನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರೊಡನೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ, ಏಕೀಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆ ಮತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳನ್ನು, ಭೇದ-ಭಾವವನ್ನು ಅದು ಎಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 'ಆ ನೋ ಭದ್ರಾ ಕೃತವೋ ಯಂತು ವಿಶ್ವತಃ' ವಿಶ್ವದ ಮೂಲ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಜ್ಞಾನ ವಿಚಾರ ಚಿಂತನೆಗಳು ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದಾರಭಾವವೇ ಅದರ ಹಿಮ್ಮೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ:

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ವಿಶ್ವದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೊಡನೆ, ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಧರ್ಮದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅದರ ಗರಿಮೆಯನ್ನು Crown of Hinduism ಎನ್ನುವ ತನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ, "ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಓದುವುದು ನಂಬುವುದು ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅನುಭವವೇ ಅದರ ಮೂಲ ಆಧಾರ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಅದು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಸತ್ಯದ ಯಾವುದೇ ರೂಪವನ್ನೂ ಸಂಶಯಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ದ್ವೇಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾವಿನ ನಿಗೂಢತೆ, ಒಳಿತು-ಕೆಡಕುಗಳ ರಹಸ್ಯ, ದೈವೀಪುರುಷನ ಪ್ರೇಮದ ಗುಣ, ಜೀವಿಗಳ ನರಕ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಉದ್ಧಾರದ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೇಂದ್ರಗಳುಳ್ಳ ವಿಶ್ವದ ಇತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗಿಂತ, ಯಾವ ಜಾತಿ ಮತ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದ ತ್ಯಾಗ ವೈರಾಗ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವುದು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ" ಎಂದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ❖